ULUSLARARASI
SİİRT SEMPOZYUMU
BİLDİRİLERİ

INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF SIIRT
PAPERS

Tarih/Date: 19-20-21 EYLÜL/ SEPTEMBER 2006

Yer/Place: Siirt Kültür Merkezi

BİRLEŞİK MATBAA / İZMİR / AĞUSTOS 2007

Uluslararası Siirt Sempozyumu

ULUSLARARASI
SİİRT SEMPOZYUMU
BİLDİRİLERİ

INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF SIIRT
PAPERS

Tarih/Date: 19-20-21 EYLÜL/ SEPTEMBER 2006

Yer/Place: Siirt Kültür Merkezi

Yayına Hazırlayanlar/*Publishing Committee*

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Bilen

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Erkol

Dr. Abdurrahman Adak

Veysel Gürhan

Diyaeddin Temiz

BİRLEŞİK MATBAA / İZMİR / AĞUSTOS 2007

ADDAY ŞER: HAYATI, ESERLERİ VE "*MU'CEMU'L-ELFÂZİ'L-FÂRİSİYYETİ'L-MU'ARREBE*" (Arapçalaştırılmış Farsça Sözcükler Sözlüğü) ADLI ESERİNİN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Kadri YILDIRIM

ADDAY ŞER: HAYATI, ESERLERİ VE "*MU'CEMU'L-ELFÂZİ'L-FÂRİSİYYETİ'L-MU'ARREBE*" (Arapçalaştırılmış Farsça Sözcükler Sözlüğü) ADLI ESERİNİN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Kadri YILDIRIM*

1. HAYATI VE ESERLERİ[1]

1. 1. Hayatı

1867 yılında Mart ayının başında Kerkük'ün o günkü adı Darabâd olan Şaklâve köyünde doğdu. 3 Mart'ta yapılan vaftiz töreninde kendisine Aşmar Şlibo Abrahina adı verildi. 1879 yılında Musul'da Dominikan pederleri tarafından idare edilen Aziz Mor Yuhanun Süryani-Kildani İlahiyat Okulu'na girdi. 15 Ağustos 1889 tarihinde Kildani Patriği X. Eliya tarafından ruhaniliğe yükseltildi ve bu sırada *Doğu* anlamına gelen "Adday" adını aldı.1902 yılından sonra yazdığı eserlerde Adday ismine Kürtçe'de *aslan* anlamına gelen "Şer" soyadı eklendi ve yazar artık "Doğunun Aslanı" anlamına gelen bu isim ve soy isimle tanınmaya başladı.[2] Ancak gerek ismi, gerek soy isminin yazılışı ve telâffuzu noktasında araştırmacılar arasında tam bir görüş birliği yoktur. Örneğin Ziriklî, Ömer Rıdâ Kehhâle ve Hulusi Kılıç ismini "Eddî", soy ismini de "Şîr" olarak kaydederlerken, diğer araştırmacıların çoğu ismini "Adday", soy ismini de "Şer" olarak yazarlar. Oysa Kürtçe'de aslan anlamına gelen bu soy isim her iki şekilde de değil, "Şêr" şeklinde yazılıp telâffuz edilmektedir. Yani kelimenin ikinci harfinin vurgusu "î" ile "e" arası bir ses olan "ê" şeklindedir. Fakat biz yine de çoğunluğun yaptığı gibi Adday Şer isim ve soy ismini kullanmayı tercih ettik.

15 Ağustos 1889 tarihinde yükseltildiği ruhaniliğinin ilk altı ayını yaşlı babası Yakûb'un yerine çocuklara din bilgisi dersleri verip Kildanice'yi öğreten yazar kısa bir süre sonra o günkü adı Bêt-Slux olan Kerkük'te Başpiskopos Gabriyel Adamo'nun sekreterliğine getirildi. Sekreterliğin yanı sıra çocukların eğitim-öğretimiyle de ilgilendi. O sıralarda Kerkük'te yoğun bir şekilde kullanılan Türkçe ile bazı kitaplar yazdı. Bu kitaplar ağırlıklı olarak İncil parçalarının şerhleri, dualar, ilahiler ve cenazelerin arkasında söylenen ağıtları içermektedir. Adday Şer 15 Ağustos 1902 tarihinde Babil Kildani Patriği II. Mor Emmanuel Tuma tarafından Siirt Başpiskoposluğuna atandı. Fakat onun atandığı bu görev bölgesi oldukça fakirdi. Bundan dolayı 25 Eylül 1908 tarihinde hem bölgesi ve topluluğu için bağış toplamak, hem de doğubilimcilerle tanışmak amacıyla Beyrut, İstanbul, Roma ve Paris'e gitti. Paris'te Kitâbeler ve Edebiyat Akademisi'nin konuğu oldu ve Yusuf Hazzaya üzerine yaptığı

* Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi/DİYARBAKIR

[1] Yazarın hayatı ve eserleri için bk.:
- Jean Maurice Fiey, "Siirt Kildani Kilisesi Başpiskoposu Adday Şer Üzerine (1867-1915)", *Siirt Vakayinamesi*, çeviren: Celal Kabadayı, Yaba Yayınları 104, 1. bs., İstanbul, 2002, s. 14-36.
- Rifâîl Babu İshak, *Tarîhu Nasâra'l-Irak*, Bağdat, 1948, s. 152-153
- Süleyman Sâiğ el-Mavsılî, "Fakîdu'l-ilm es-Seyyid Adday Şer", *el-Maşrik* dergisi, Beyrut, 1925, XIII, 36-44.
- Yusuf Esad Dâğir, *Delîlu'l-e'ârib ila ilmi'l-kütüb ve fehmi'l-mekâtib*, Beyrut, 1947, s. 82.
- Eb Bîr Ebûna, *Edebu'l-luğati'l-Arâmiyye*, 2. bs., Beyrut, 1987, s. 491-496.
- Ömer Rıdâ Kehhâle, *Mu'cemu'l-muellifin*, 1. bs., Beyrut, 1993, I, 335.
- Hayruddîn Ziriklî, *el-A'lâm*, 11. bs., Beyrut, 1995, I, 285.
- Hulusi Kılıç, "Eddî Şîr", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, X, 392-393.

[2] Bk. Jean Maurice Fiey, "Siirt Kildani Kilisesi Başpiskoposu Adday Şer Üzerine (1867-1915)", *Siirt Vakayinamesi*, s. 14-36.

çalışmasını 23 Nisan 1909 yılında bu akademide sundu. Görev bölgesine döndüğünde ise gezdiği yerlerde topladığı bağışları hiçbir din ve ırk ayırımı yapmadan Siirt'teki yoksul insanlara dağıttı.[3]

Adday Şer'in Cizre bölgesi Kürt liderlerinden Bedirhan Bey ile dostane ilişkileri vardı. Bundan dolayı Birinci Dünya Savaşı'nda Rus ordusu ile Cevad Bey komutasındaki Osmanlı ordusu arasında meydana gelen savaştan sonra Ruslarla ve İsyancı Kürt liderlerle işbirliği yaptığı iddiasıyla evinin kapısına iki nöbetçi asker dikilerek göz hapsinde tutuldu. Sonunda yakalanıp ağır bir şekilde cezalandırılacağını sezinleyince bir gece Kürt kıyafetine bürünerek evden kaçtı ve Bedirhan Bey'den yardım istedi. Bunun üzerine Bedirhan Bey tarafından kendisine bir iki at ile birlikte küçük bir refakatçı grubu da verilerek güvenilir bazı mağara ve köylere götürülüp bir süre buralarda saklanması sağlandı. Fakat yapılan bir ihbar sonucu yakalanıp ölüm cezasına çarptırıldı. Cezası infaz edilmek istendiğinde dinî görevlerini yapması için talep ettiği süre kendisine verildi. O da giydiği Kürt kıyafetinin altındaki piskoposluk haçını çıkardı, piskoposluk yüzüğünü taktı ve bir süre dua etti. Duası bittiği sırada sekiz kurşunla öldürülerek cezası infaz edildi ve başı kesilerek dönemin Siirt Valisine gönderildi.[4]

1. 2. Eserleri

Adday Şer 15 veya 20 Haziran 1915 tarihinde öldürüldüğünde yaşı 48 civarında idi. Yazar nispeten genç sayılan bu ömre otuza yakın eser sığdırmıştır. Dinsel ve dilsel çalışmalar, azizlerin yaşamlarına dair derlemeler, elyazmaları katalogları, Doğu-Batı Süryani Tarihi ve Süryani Edebiyatı şeklinde kategorize edilebilen bu eserlerden şimdiye kadar 27 tanesi tespit edilmiştir. Çoğu Musul ve Beyrut'ta, bir kısmı da başka yerlerde basılan bu eserler ilk baskı tarihlerine göre şunlardır:[5]

No	Eserin adı	İlk baskı
1	Kildanice Dua Kitabı	1891
2	Kildanice Seçme Metinler	1898
3	Yazarlar Bahçesi	1900
4	Kildani Ayini	1900
5	En Ünlü Şehit Doğulu Azizlerin Yaşamları	1900
6	Kildani Katolik Taifesinden Bazı Ünlülerinin Tarihçesi	1901

[3] Bk. Eb Bîr Ebûna, *Edebu'l-luğati'l-Arâmiyye*, s. 491-492; Jean Maurice Fiey, *a. g. e.* , s. 15.
[4] Bk. Eb Bîr Ebûna *a. g. e.* , s. 492; Jean Maurice Fiey, *a. g. e.* , s. 16-18.
[5] Eserlerin bu tam listesi için bk. Bîr Ebûna, , *a. g. e.*, s. 493-495; Jean Maurice Fiey, *a. g. e.* , s. 19-24.

7	Azize Meryem'in Tacı	1904
8	Nusaybin Akademisi	1905
9	Siirt Piskoposluk Kütüphanesi'nde Bulunan Süryanice ve Arapça Elyazmaları Kataloğu	1905
10	Dadişo Katraya'nın Hayatı ve Eserleri	1906
11	Meryem Ana Kildani Kilisesi Elyazmaları Kataloğu	1906
12	Bet-Qoqa Sabrisoc Kilisesi Tarihi Üzerine Bir İnceleme	1906
13	Doğu Süryani Yazarlar Üzerine Tamamlayıcı Bir Araştırma	1906
14	Rabban Bar Cedta Tarihinin Analizi	1906
15	Yohannan Bar Penkaye'nin Yaşamı ve Eserleri Üzerine Bir Makale	1907
16	Amid Kildani Piskoposluğu'nda Bulunan Süryanice ve Arapça Elyazmaları Kataloğu	1907
17	Musul Kildani Patrikhanesi Kütüphanesi'nde Bulunan Süryanice Elyazmaları Üzerine Bir Makale	1907
18	Siirt Vakayinamesi	1907
19	Mardin Kildani Piskoposluğu Kütüphanesi'nde Bulunan Süryanice ve Arapça Elyazmaları Üzerine Bir Makale	1908
20	Arapçalaştırılmış Farsça Sözcükler Sözlüğü	1908
21	Hadyaboye Doktor Işay ve Hnana Şehitleri, Altın Cuma ve Yakarış Duaları Üzerine Bilimsel Bir İnceleme	1909
22	XIII. Yüzyılda Yaşamış Süryani Yazar Yusuf Hazaya Hakkında Bildiri	1909
23	Burciya (Vatikan) Müzesi'nde Bulunan Süryanice Elyazmaları Üzerine Özet Bilgiler	1909

24	Kürdistan Tarihinden Kesitler	1910
25	Teodor Bar Koni'nin Liber Scholiorum'u	1910
26	Bazı Persli Şehitlerin Çektikleri Acılar Üzerine Eleştirel Düşünceler	1912
27	Kildanistan ve Asuristan Tarihi	1912

2. "*MU'CEMU'L-ELFÂZİ'L-FÂRİSİYYETİ'L-MU'ARREBE*" ADLI ESERİNİN İNCELENMESİ

Adını "*Arapçalaştırılmış Farsça Sözcükler Sözlüğü*" şeklinde çevirdiğimiz bu eserin elimizdeki nüshası 194 sayfadan oluşup 1990 yılında Beyrut'ta basılmıştır. Yazar bu eserinde Arapça'ya geçmiş Farsça sözcükleri, bu sözcüklerin uğradıkları şekilsel değişiklikleri ve anlamlarını inceleme konusu yapmaktadır. Yani eser "*Mu'arreb*" ve "*Dahîl*" literatürü kapsamına girmektedir.

Bilindiği gibi her dilin söz dağarcığını oluşturan sözcükler yerli ve yabancı olmak üzere iki kısma ayrılır. Bir dilin kendisine ait olan, kökeni o dilde bulunan, başka dilden alınmayan sözcükler yerli olarak adlandırılırken; bunların tersi olanlar da yabancı olarak kabul edilmektedir. Arap diline giren yabancı sözcükler "mu'arreb" veya "dahîl" olarak adlandırılmaktadır. Bu iki kavramı eşanlamlı kabul eden dilciler olduğu gibi, aralarında fark bulunduğunu söyleyenler de vardır. Örneğin Muhammed Emîn el-Muhibbî (ö. 1111 / 1699).'nin "*Kasdu's-sebîl fî ma fi'l-luğati'l-Arabiyye mine'd-dahîl*" adlı eserini neşreden Osman Mahmûd Sînî'ye göre "dahîl"in kapsamına değişikliğe uğrayan ve uğramayan bütün Arapçalaştırılmış sözcükler girerken, "mu'arreb"in kapsamına harf ve hareke değişikliği yapılarak Arapçalaştırılan sözcükler girmektedir.[6]

Dilcilere göre Arap diline giren yabancı sözcükler arasında en büyük oranı Farsça olanlar teşkil etmektedir.[7] Bunun siyasal, sosyal, askerî, ekonomik ve kültürel bir takım nedenleri vardır. Bu nedenleri şöyle özetleyebiliriz:[8] Hükümdarlık süresi miladî 279-309 yılları arasına denk gelen II. Sâbûr zamanında Araplarla Farslar arasında daha çok Mısır, Şam, Irak ve Cezîre bölgelerinde yoğunluk kazanan askerî ve siyasal ilişkiler, kaçınılmaz olarak Arapça'nın bu alanlarda Farsça'dan çok sayıda sözcük almasına yol açmıştır.[9]

---

[6] Bk. Muhammed Emîn el-Muhibbî, *Kasdu's-sebîl fî ma fi'l-luğati'l-Arabiyye mine'd-dahîl*, nşr.: Osman Mahmûd Sînî, Riyâd, 1994, I, 53.

[7] Bk. Muhammed Hasan Abdulazîz, *et-Ta'rîb fi'l-kadîm ve'l-hadîs*, Kahire, 1990, s. 22; Ebû Mansûr Mevhûb b. Ahmed el-Cevâlîkî, *el-Muarreb...*, nşr.: F. Abdurrahîm, Dimeşk, s. 31.

[8] Geniş bilgi için bk. Kadri Yıldırım, "Klasik Dönemde Arap Diline Giren Yabancı Sözcükler (Hadisler Bağlamında Bir Örnek)", *Dinî Araştırmalar*, yıl: 2002, sayı: 14, cilt: 5, s. 79-80.

[9] Bk. Corcî Zeydân, *Tarîhu'l-luğati'l-Arabiyye*, Mısır, 1904, s. 29-30; Salâhuddîn el-Muneccid, *el-Mufassal fi'l-elfâzi'l-Fârisiyyeti'l-muarrebe*, Beyrut, 1975, s. 24.

Câhız (ö. 255 / 869)'a göre Medine halkı bu şehre gelen Farsların diline hayran kalmış, bazı Farsça kelimelerin karşılıkları kendi dilleri olan Arapça'da bulunmasına rağmen bunları bırakıp Farsçalarını kullanmışlardır.[10]

Araplarla Farslar arasında kurulan ilişkilerde en önemli köprü görevini miladî III. yüzyılda kurulmuş olan Hîre Krallığı yapmıştır. İranlılar tarafından bazı Arap kabilelerine kurdurulan bu krallık zamanla Farslara ait sosyal ve kültürel değerlerin Araplara yansımasında ve bu alanlarla ilgili çok sayıda Farsça sözcüğün Arap diline girmesinde önemli bir rol oynamıştır.[11] Kûfe'ye üç mil uzaklıkta Farslarla haşır-neşir içerisinde kurulan bu krallık, değişik amaçlarla buraya gelen şair, edip ve diğer Arap kesimlerinin uğrak yeri haline gelmişti. Örneğin başta A'şâ (ö. 7 / 629) ve Hassân b. Sâbit (ö. 54 / 674) olmak üzere bazı Arap şairleri Hîre'ye giderek buradaki krallar için nazmettikleri methiyeleri sunar, burada öğrendikleri Farsça sözcükleri dönüşlerinde nazmettikleri şiirlerinde kullanırlardı.[12] Bunun yanında Hîre Krallığı'nda resmî görevlere getirilen bazı Arap şairlerden de söz edilmektedir. Bunların başında İyâd kabilesinden Lakît b. Ya'mer (ö. m. 380) ve İbâd kabilesinden Adiy b. Zeyd (ö. m. 590) gelmektedir. Bunlar burada hem Farsça'yı öğrenmiş, hem de bu dilden Arapça'ya çeviriler yapmışlardır. Bu bakımdan özellikle Adiy b. Zeyd nazmettiği şiirlerde çok sayıda Farsça sözcük kullanmıştır.[13]

Araplarla Farslar arasında İslâm'dan önce kurulup İslâm'dan sonra da devam eden evlilik ilişkileri de Farsça sözcüklerin Arap diline girmesinde etkili olmuştur. Başta Bahreyn ve Hecer olmak üzere Arap toprakları üzerinde hakimiyet kuran Farsların buralara çok sayıda kadın da getirdikleri ve bu kadınların Araplarla evlendikleri nakledilmektedir. Hatta İbn Nedîm (ö. 438 / 1047) "el-Fihrist" adlı eserinde Ebû Hasan el-Medâînî'nin Mecûsî Fars kadınlarla evlenen Araplara dair müstakil bir kitap bile nazmettiğini kaydetmektedir.[14] Muneccid gerek bu kadınların, gerekse İslâmî dönemlerde Araplarla evlenen diğer kadınların Arap diline birçok Farsça sözcüğün girmesinde rol oynadıklarını ifade etmektedir.[15]

Yılın belli aylarında Arabistan'ın muhtelif yerlerinde kurulan çeşitli panayırlar Farsların da dikkatini çekmiştir. Bu bağlamda Nevfel b. Abdumenâf'ın Kisrâ Pervîz ile karşılıklı ticarî ilişkilere dair bir sözleşme yapması ve Kisrâ'nın bu sözleşme çerçevesinde ticaret kervanlarını Ukâz Panayırı'na göndermesi bunun tipik örneklerinden biridir.[16] Kuşkusuz bu tür ticarî ilişkiler başta ticarî kavramlar olmak üzere Farsça'dan Arapça'ya çeşitli sözcüklerin girmesinde etkili olmuştur.

İslâm'ın zuhûrundan günümüze kadarki süreç içerisinde Araplarla Farslar arasında kurulan çok boyutlu ilişkiler neticesinde Farsça'dan Arapça'ya muhtelif alanlarla ilgili çok sayıda sözcüğün girmesini beraberinde getirmiştir.

Aslında Farsça da dahil olmak üzere Arapça'ya geçen yabancı sözcükler hakkında yapılan çalışmaların tarihçesi çok eskilere dayanmaktadır. Bunlardan bir kısmı değişik kitaplar içerisinde bölümler halinde görülürken, bir kısmı müstakil eserlerdir. Adday Şer'e

---

[10] Bk. Ebû Osman Amr b. Bahr el-Câhız, *el-Beyân ve't-tebyîn*, nşr.: Hasan s-Sendûbî, Beyrut, 1993, I, 80.
[11] Ayrıntılı bilgiler için bk. Hasan İbrahîm Hasan, *Tarîhu'l-İslâm*, Beyrut, 1991, I, 31-37.
[12] Salâhuddîn el-Muneccid, *el-Mufassal...*, s. 22 ve devamı.
[13] Bk. Ebu'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğânî*, Beyrut, 1992, II, 94, 100-106; Salâhuddîn el-Muneccid, *el-Mufassal...*, s. 22.
[14] Bk. Ebû Ya'kûb Muhammed b. İshak b. Nedîm, *el-Fihrist*, Beyrut, 1994, s. 131.
[15] Salâhuddîn el-Muneccid, *el-Mufassal...*, s. 22.
[16] Bk. Ebu'l-Fadl İvadullah, Mekke fi asri ma kable'l-İslâm, Riyâd, 1981, s. 134.

gelinceye kadar bu konuda eser yazan yazarlar ve eserleri müelliflerin ölüm tarihlerine göre şunlardır:

1) Ebû Mansûr Mevhûb el-Cevâlîkî (ö. 540/1145)

el-Mu'arreb mine'l-kelâmi'l-acemî alâ hurûfi'l-mu'cem.

2) Ebû Muhammed Abdullah b. Berrî (ö.582/ 1187)

Hâşiyetu İbn Berrî 'ale'l-Mu'arreb.

3) Abdullah b. Muhammed el-Bişbişî (ö. 820/ 1417).

et-Tezyîl ve't-tekmîl lima's-tu'mile mine'l-lafzi'd-dahîl.

4) Abdurrahman b. Ebû Bekr es-Suyûtî(ö. 911 / 1505)

el-Muhezzeb fîma vaka'a fi'l-Kur'ân mine'l-mu'arreb

5) Muhammed b. Ahmed el-'Alâî (ö. 918 / 1512).

Câmi'u't-ta'rîb bi't-takrîbi'l-karîb.

6) İbn Kemâl (ö. 940 / 1533)

Risâlutu't-ta'rîb.

7) Abdurreşîd b. Abdussabûr el-Huseynî (ö. 1068 / 1658)

el-Mu'arrebâtu'r-Reşîdiyye.

8) Ahmed b. Muhammed el-Hafâcî (ö. 1069 / 1659)

Şifâu'l-ğalîl fi kelâmi'l-'Arab mine'dahîl.

9) Antakyalı Mustafa Remzî (ö. 1100 / 1689)

Nufûzu'l-lisân ve 'ukûdu'l-hisân.

10) Muhyiddîn Muhammed el-Munşî (ö. 1101 / 1593)

Usûlu't-takrîb fi't-ta'rîb.

11) Muhammed el-Emîn el-Muhibbî (ö. 1111 / 1699).

Kasdu's-sebîl fîma fi'l-luğati'l-'Arabiyye mine'd-dahîl.

12) Muhammed en-Nihâlî el-Halebî (ö. 1186 / 1772)

et-Tirâzu'l-muzehheb fi beyâni'l-elafzi'l-muvelled.

13) Reşîd 'Atiyye (ö. 1316 / 1898)

ed-Delîl ilâ murâdifi'l-'âmî ve'd-dahîl.

Fakat Prof. Dr. Hulusi Kılıç'ın da dikkat çektiği gibi bu yazarlar Arapça dışında bir dil bilmedikleri için yabancı kelimelerin kaynağı konusunda fazla isabetli sonuçlara varamamışlardır. Adday Şer'in ise anadili Kildanice'nin yanında on bir dil daha bilmesi onun eserine ilmî bir hüviyet kazandırmıştır".[17] Kılıç gibi diğer bazı yazarlar da Adday Şer'in çok sayıda yabancı dil bilmesine dikkat çekmişlerdir. Örneğin Ömer Rıdâ Kehhâle ve Ziriklî onun çok iyi bildiği şu sekiz dili örnek vermektedirler: Arapça, Kildanice, Türkçe, İbranice, Farsça, Latınce, Fransızca ve Kürtçe.[18] Kılıç bu sekiz dile İngilizce, Almanca, Ermenice, Aramice ve Klâsik Yunanca'yı da eklemektedir.[19]

Adday Şer inceleme konusu yaptığımız eserinin giriş mahiyetindeki üç sayfalık önsözünün ilk iki sayfasında Arapça'ya geçen Farsça sözcüklerin nasıl değiştirilerek Arapçalaştırıldığına işaret etmekte, üçüncü sayfasında da yararlandığı sözlük ağırlıklı dilsel kaynakların isimlerini zikretmektedir. Yazar metin içerisinde de gerek bu kaynaklara gerekse diğer bazı kaynaklara atıfta bulunmaktadır. Eserini Arap alfabesine göre alfabetik sıraya göre hazırlayan yazar, "elif" ile başlayıp "yâ" ile bitirdiği her harfin kapsamına giren Arapçalaştırılmış sözcükleri madde başı olarak almakta, ardından anlamlarını ve Farsça'daki eski şekillerini belirtmektedir. Bu arada -varsa- sözcüğün öbür dillerdeki şekillerini de vermektedir ki bu tür örneklerin sayısı oldukça fazladır. Yöntem olarak biz de bu tebliğimizde örnek olarak seçtiğimiz Arapçalaştırılmış sözcüklerin sıralanmasında yazarın takip ettiği Arapça alfabetik sırayı takip edeceğiz. Bu bağlamda önce Arapçalaştırılmış sözcükleri madde başı olarak kaydedeceğiz, ardından eski Farsça şekillerini, anlamlarını ve yazarın belirttiği bazı dillerdeki formlarını göstereceğiz. Duruma göre bu dilleri şu rumûzlarla kısaltacağız:

T: Türkçe	K: Kürtçe	F: Fransızca	İ: İngilizce	A: Almanca
R: Rusça	İb: İbranice	L: Latince	Y: Yunanca	Er: Ermenice
S: Sanskritçe	Ar: Aramice	H: Habeşîce	İt: İtalyanca	Rm: Rumca

Sözcük	Farsça şekli	Anlamı	Verilen bazı dillerdeki formu
ebâb	ab	su	K=av; S:= ap; F= eau
ibrîsem	ebrîşim	ipek	K= hevrîşum
ibrîk	abrîz	ibrik	K ve T= ibrik; İt= brocca
ibil	ebr	bulut	R= 06^ako; K=hewr, hebr
ubbehe	ab beha	güzellik	F= beau
ahûr	ahûr	ahır	T= ahır; K=axır; Rm= equile
üstaz	üstad	öğretmen	K= oste; T= usta

[17] Hulusi Kılıç, "Eddî Şîr", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, X, 393.
[18] Bk. Ömer Rıdâ Kehhâle, *Mu'cemu'l-muellifin*, I, 335; Ziriklî, *el-A'lâm*, I, 285.
[19] Bk. Hulusi Kılıç, "Eddî Şîr", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, X, 393.

üstuvane	üstûn	sütûn	T= Stûn; K= sitûn
emac	emac	amaç, hedef	K= amanc
îvan	îvan	eyvan, çardak	T= iv; K= îvan, eyvan
babarî	babarî	karabiber	T= karabiber
babûc	papûc	papuç	K= papûc; T= papuç
be'c	bac	vergi	T= bac
badincan	bazıncan	patlıcan	K= bacan; T= patlıcan
bare	pare	pay, parça	T= Pare; K= pare
bazar	bazar	pazar, çarşı	K= baçar
bucc	biçe	küçük	K= piçûk
baht	baht	şans, baht	T= baht; K= bext
bunk	bung	temel	K = bun
beyrak	beyrak	bayrak	T= bayrak; K=beyrek
tubbân	tunbân	don,pijama	K= tuman; T= tuman
teriş	turş	ekşi	T= turş; K= turş
telîse	telûse	ince çuval	K= telîs; T= telîse
cadde	cade	cadde	K= cad; T= cadde
curûh	çerh	çark	T= çark; K= çerh
cerm	germ	sıcak	K= germ
cekal	şakal	çakal	F=chacal; T=çakal
culab	gulab	gül suyu	K= gulav; T=gülab
culcul	jengil	zil	K= zengil
cuvalik	guvale	çuval	T= çuval; K= cuval
camûs	gevmîş	camuş	K= gamêş
cunağ	cunağ	çanak	T= çanak
cevreb	goreb	çorap	T= çorab; K= gore
cevz	gûz	ceviz	T= ceviz

cûk	cûh	çok	T= çok
Huday	Huda	Huda (Allah)	K= Huda; İ=God
heftân	heftân	kaftan	K=hiftan; T=kaftan
halhal	halhal	halhal	T=halhal; K=halhal
hendek	hendek	hendek	K=hendek; T=hendek
darsînî	darçînî	tarçın	T=tarçın; K=darçîn
derbend	derbend	vadi	K=derbend; T=derbend
durûğ	durûğ	yalan	K=durû
dirhem	derm	dirhem	T=dirhem; T=dirav
duşman	duşman	düşman	K=dijman; T=düşman
delv	delv	kova	K=dol; T=dûlek
devzen	duzen	düzen	T=düzen
rehvan	rehvar	revan	K=rehval; T=revan
zerafe	zernaye	zürafa	F=girafe; İt=giraffa
zulâl	zelal	saf, duru	K=zelal
zencebîl	şengebîl	zencefil	Rm.=zimgiberi
zûr	zûr	zor, güç	T= zor; K=zor
sebeze	seped	sepet	K=sebed; T=sebed
sirbal	şerval	şalvar	K=şerval; T=şerval
sirac	çirağ	çıra	T= çırağ; K=çıra
sircîn	sirkîn	tezek	K= sergîn
sirdab	serdab	serdab	T=serdab; K=serdab
sifar	efsar	yular	Rm=capistrum; K=hefsar
sukker	şeker	şeker	T=şeker; İ=sugar
sincek	sencûk	sancak	T=sancak; K=sencak
şerşef	çarşeb	çarşaf	K=çarşeb; T=çarşaf
şelcem	şelğem	şalgam	Rm= salgama

şevrebe	şorbe	çorba	F=soupe; İt=supa
şevl	çûl	çöl	T=çöl; K=çol
sabun	sabun	sabun	K=sabûn; T=sabun.
sarûc	sarû	sarnıç	T=sarnıç; K=sarinc
serd	serd	soğuk	K= serd
serm	çerm	deri	K= çerm
terz	terz	tarz	K=turz
tazec	taze	taze	T=taze; K=taze
tevlek	tole	bir pancar	K=tolik
ğevğa	gevğa	kavga	T= kavga
fehh	feh	tuzak	K=fak; T=fak
fustuk	piste	fıstık	T= fıstık; L=pistacium
fîl	pîl	fil	T=fil; K=fîl
kebbân	kepan	kaban	Rm = campana
kafes	kafes	kafes	T= kafes
kulle	kelle	kelle	T=kelle
keddâ	geda	fakir,dilenci	K = geda
kağıd	kağız	kâğıt	K = kağız
kelbetan	kelpeden	kerpeten	K= kelbetan; T=kelbeten
kûh	kûh	kulübe	T=kuh; K= kox
licam	ligam	gem	H = leguem
mezze	mezîden	emmek	K= mijandin
nircis	nergis	nergis	T= nergis; K = nêrgiz
nermek	nerme	yumuşak	K= nerm
na'na'	nane	nane	T= nane
yermeğan	ermeğan	armağan	K=ermeğan; T=armağan
yasemîn	yasemîn	yasemin	F= jasmin